

POSTANOWIENIE

Dnia 16 września 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Piotr Prusinowski (przewodniczący)

SSN Jolanta Frańczak (sprawozdawca)

SSN Romualda Spyt

w sprawie z odwołania J. T.

przeciwko W. [...] w O.

o wysokość renty inwalidzkiej,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń

Społecznych w dniu 16 września 2021 r.,

zażalenia odwołujący się na postanowienie Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 10 maja 2021 r., sygn. akt III AUa [...],

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w [...] postanowieniem z dnia 10 maja 2021 r. odrzucił skargę kasacyjną J. T. (dalej jako ubezpieczony) od wyroku tego Sądu z dnia 13 lutego 2020 r., oddalającego apelację ubezpieczonego od wyroku Sądu Okręgowego w O. z dnia 28 lutego 2019 r., oddalającego odwołanie od decyzji Dyrektora W. [...] w O. z dnia 31 marca 2017 r., którą odmówiono ubezpieczonemu zwiększania przyznanej mu wojskowej renty inwalidzkiej.

W motywach orzeczenia Sąd Apelacyjny podniósł, że odpis zaskarżonego wyroku tego Sądu z dnia 13 lutego 2020 r. wraz z uzasadnieniem został doręczony ubezpieczonemu w dniu 2 marca 2020 r., a więc bieg dwumiesięcznego terminu do wniesienia skargi kasacyjnej upłynąłby w dniu 2 maja 2020 r. Stosownie jednak do

art. 15zzs ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz.U. z 2020 r., poz. 374 ze zm., dalej jako ustawa z dnia 2 marca 2020 r.), który wszedł w życie w dniu 31 marca 2020 r., bieg terminów procesowych i sądowych w postępowaniach sądowych na czas stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID nie rozpoczął się, a rozpoczęty uległ zawieszeniu na ten okres.

Mimo że stan zagrożenia epidemicznego obowiązywał od dnia 14 marca 2020 r., a stan epidemii obowiązywał od dnia 20 marca 2020 r., to do dnia 30 marca 2020 r. włącznie wszystkie terminy procesowe biegły zgodnie z dotychczasowymi regułami. Cytowany art. 15zzs ustawy z dnia 2 marca 2020 r. został następnie uchylony na mocy art. 46 pkt 20 ustawy z dnia 14 maja 2020 r. o zmianie niektórych ustaw w zakresie działań osłonowych w związku z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2 (Dz.U. z 2020 r., poz. 875, dalej jako ustawa zmieniająca). Zgodnie z art. 68 ust. 6 i 7 ustawy zmieniającej terminy, o których mowa w art. 15zzs, których bieg nie rozpoczął się na podstawie art. 15zzs tej ustawy, rozpoczynają bieg po upływie 7 dni od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy. Terminy w postępowaniach, o których mowa w art. 15zzs, których bieg uległ zawieszeniu na podstawie tego przepisu, będą dalej po upływie 7 dni od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy. Ustawa zmieniająca weszła w życie z dniem 16 maja 2020 r., a więc terminy zawieszone zaczęły biec dalej w dniu 24 maja 2020 r. Skoro ubezpieczonemu doręczono odpis wyroku z uzasadnieniem w dniu 2 marca 2020 r., czyli przed wejściem w życie art. 15zzs ust. 1 pkt 1 ustawy, zawieszającego bieg terminów procesowych i sądowych od dnia 31 marca 2020 r., to upłynęło 28 dni z dwumiesięcznego terminu na wniesienie skargi kasacyjnej, ponieważ w okresie od dnia 31 marca do dnia 23 maja 2020 r. termin ten podlegał zawieszeniu, a od dnia 24 maja 2020 r. zaczął biec dalej. Zatem ubezpieczonemu pozostały 33 dni na złożenie skargi kasacyjnej, a ostatni dzień upływał w dniu 25 czerwca 2020 r. (24 maja - 25 czerwca 2020 r.). Nadanie przez pełnomocnika ubezpieczonego przesyłki pocztowej zawierającej skargę kasacyjną w dniu 9 lipca 2020 r. powoduje, że skarga kasacyjna została wniesiona po terminie określonym w

art. 398⁵ § 1 k.p.c. i jako spóźniona z mocy art. 398⁶ § 2 k.p.c. podlegała odrzuceniu.

W zażaleniu na to postanowienie pełnomocnik ubezpieczonego zarzucił naruszenie: 1) art. 398⁶ § 2 k.p.c., przez odrzucenie skargi kasacyjnej wobec uznania, że wniesiona została po terminie; 2) art. 3 k.c. w związku z art. 15zzs ust. 1 ustawy z dnia 2 marca 2020 r., przez jego błędną wykładnię, polegającą na przyjęciu, że przepis ten spowodował zawieszenie terminów procesowych i sądowych dopiero od dnia 31 marca 2020 r., mimo że jego brzmienie i cel uzasadniają przyjęcie, iż zawieszenie tych terminów nastąpiło już od dnia ogłoszenia stanu epidemicznego, tj. od dnia 13 marca 2020 r.

W oparciu o powyższe zarzuty pełnomocnik ubezpieczonego wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania oraz o zasądzenie od organu emerytalnego zwrotu kosztów postępowania zażaleniowego.

W uzasadnieniu zażalenia podkreślono, że wbrew stanowisku Sądu Apelacyjnego, zawieszenie biegu terminów procesowych i sądowych na czas stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii wynikające z art. 15zzs ust. 1 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. nie nastąpiło począwszy od dnia 31 marca 2020 r., lecz wcześniej. Przepis ten odwoływał się bowiem bezpośrednio do stanu zagrożenia epidemicznego, a ten wprowadzony został w dniu 14 marca 2020 r., zatem z tą datą zawieszeniu uległ bieg terminów procesowych. Konstatacji tej nie stoi na przeszkodzie zasada niedziałania prawa wstecz, wyrażona w art. 3 k.c., ponieważ nie ma ona charakteru bezwzględnego, a w doktrynie zauważa się, że naruszenie tej zasady możliwe jest zasadniczo w sytuacjach szczególnych i nadzwyczajnych. Niewątpliwie wprowadzony z dniem 14 marca 2020 r. na mocy rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 13 marca 2020 r. w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu zagrożenia epidemicznego (Dz.U. z 2020 r., poz. 433), stan zagrożenia epidemicznego, który w dniu 20 marca 2020 r. przeszedł w stan epidemii, jest szczególnym i niewątpliwie nadzwyczajnym okresem, a nowa regulacja nadaje korzystniejsze uprawnienia stronom postępowania sądowego niż poprzednia.

Brak jest także podstaw do przyjęcia by zawieszenie biegu terminów procesowych - mimo że wprowadzone ustawą wchodzącą w życie już po odwołaniu stanu zagrożenia epidemicznego i po ogłoszeniu stanu epidemii, nie kształtowało sytuacji prawnej podmiotów uczestniczących w postępowaniach m.in. sądowych w odniesieniu do całego, zakończonego już stanu zagrożenia epidemicznego ogłoszonego z powodu COVID, a także co do tej części stanu epidemii, który upłynął przed wejściem w życie art. 15zzs ust. 1 ustawy z dnia 2 marca 2020 r.

W konsekwencji bieg terminu do wniesienia skargi kasacyjnej rozpoczął się w dniu 2 marca 2020 r. z chwilą doręczenia odpisu zaskarżonego wyroku z uzasadnieniem, biegł do dnia 13 marca 2020 r. (11 dni), został zawieszony od dnia 14 marca do dnia 24 maja 2020 r. (pozostałe 49 dni). Oznacza to, że termin ten kończył się w dniu 11 lipca 2020 r. (8 dni maja + 30 dni czerwca + 11 dni lipca 2020 r.). Skarga kasacyjna wysłana w urzędzie pocztowym w dniu 9 lipca 2020 r. została więc złożona w terminie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie nie zasługiwało na uwzględnienie. Wstępnie należy przypomnieć, że stosownie do art. 398⁵ § 1 k.p.c., skarżącemu przysługuje prawo do wniesienia skargi kasacyjnej do sądu, który wydał zaskarżone orzeczenie, w terminie dwóch miesięcy od dnia doręczenia mu orzeczenia z uzasadnieniem. Warunkiem dopuszczalności skargi kasacyjnej jest skuteczne doręczenie orzeczenia wraz z uzasadnieniem (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 18 września 2019 r., IV CZ 75/19, LEX nr 2739467; z dnia 12 stycznia 2018 r., II CZ 98/17, LEX nr 2439960; z dnia 28 stycznia 2016 r., II CSK 431/15, LEX nr 2003375). Datą wniesienia skargi kasacyjnej jest data, w której skarga została złożona w sądzie właściwym, natomiast skarga kasacyjna wniesiona bezpośrednio do niewłaściwego sądu wywoła skutki prawne tylko wtedy, gdy przed upływem dwumiesięcznego terminu od doręczenia wyroku stronie skarżącej zostanie przekazana przez ten sąd do właściwego sądu drugiej instancji (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 24 stycznia 1997 r., II UZ 20/96, OSNAPiUS 1997 nr 18, poz. 359; z dnia 17

lipca 1997 r., III CZ 35/97, LEX nr 1228712 oraz z dnia 10 października 2013 r., III CZ 43/13, LEX nr 151150).

W rozpoznawanej sprawie kluczową kwestią było ustalenie zakresu czasowego obowiązywania art. 15zżs ust. 1 ustawy z dnia 2 marca 2020 r., w szczególności oznaczenie początku okresu zawieszenia biegu terminów procesowych wyznaczonego przez ten przepis, co ma wpływ na ocenę, czy skarżący dochował terminu do złożenia skargi kasacyjnej od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 13 lutego 2020 r. Powołując się na postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 listopada 2020 r., V CZ 60/20 (LEX nr 3087077), skarżący twierdził, że skutek wynikający z tego przepisu nastąpił z mocy prawa od dnia 14 marca 2020 r., czyli od daty wprowadzenia stanu zagrożenia epidemicznego, mimo że przepis ten został wprowadzony ustawą wchodzącą w życie już po odwołaniu stanu zagrożenia epidemicznego i po ogłoszeniu stanu epidemii (por. także postanowienie Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 6 sierpnia 2020 r., I GSK 800/20, LEX nr 3044993; z dnia 10 września 2020 r., I GSK 1002/20, LEX nr 3057622).

Sąd Najwyższy w składzie orzekającym w niniejszej sprawie nie podziela jednak tego poglądu, przychylając się do przeważającego w doktrynie i orzecznictwie stanowiska, zgodnie z którym brak jest podstaw do przyjęcia, by wprowadzone w art. 15zżs ust. 1 wstrzymanie rozpoczęcia i zawieszenie biegu terminów procesowych i sądowych działało wstecz i odnosiło się do stanu zagrożenia epidemicznego (obowiązującego od dnia 14 marca 2020 r.), który w dniu wejścia w życie tego przepisu był już okresem zamkniętym, jako że od dnia 20 marca 2020 r. obowiązywał już stan epidemii. Wstrzymanie rozpoczęcia i zawieszenie biegu terminów procesowych i sądowych w okresie stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID uregulowano w art. 15zżs ustawy z dnia 2 marca 2020 r., który to przepis został dodany na mocy art. 1 pkt 14 ustawy z dnia 31 marca 2020 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2020 r., poz. 568, dalej jako nowelizacja). Stosownie do art. 101 nowelizacji weszła ona w życie z dniem jej ogłoszenia tj. w

dniu 31 marca 2020 r., z wyjątkiem wyraźnie wskazanych przepisów. Pośród tych przepisów art. 101 nowelizacji nie wymienia jednak art. 1 pkt 14, na mocy którego dodano art. 15zss ustawy z dnia 2 marca 2020 r. Tym samym art. 15zss zawieszający i wstrzymujący bieg terminów sądowych wszedł w życie z dniem ogłoszenia nowelizacji, czyli w dniu 31 marca 2020 r. W postanowieniu z dnia 14 października 2020 r., I UZ 11/20 (LEX nr 3090020) - do którego odwołał się w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia Sąd Apelacyjny - Sąd Najwyższy dokonał wykładni art. 15zss ustawy z dnia 2 marca 2020 r. w związku z art. 101 nowelizacji w kontekście reguł określających kryteria obowiązywania aktów normatywnych oraz zawartych w nich przepisów prawnych, tzw. reguł walidacyjnych. W uzasadnieniu tego postanowienia wskazano, że dana norma obowiązuje w okresie od jej wejścia w życie do momentu jej uchylecia, a wejście w życie następuje z dniem jej ogłoszenia w oficjalnym dzienniku promulgacyjnym albo w momencie późniejszym, który ona sama określa. W pewnych sytuacjach możliwe jest nadanie przepisom mocy wstecznej (retroakcji). Moc wsteczna przepisów stanowi wyjątek od zasady *lex retro non agit* (L. Morawski, Wstęp do prawoznawstwa, Toruń 1996, s. 75). W orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego wielokrotnie wskazano, że zasada *lex retro non agit* nie ma bezwzględnego charakteru. Trybunał wskazał w wyroku z dnia 5 września 2007 r. (P 21/06, OTK-A 2007 Nr 8, poz. 96), że zasada retroaktywności nie jest konstytucyjnie zakazana, musi być jednak traktowana jako zjawisko wyjątkowe, a za jej wprowadzeniem muszą przemawiać szczególne względy aksjologiczne, aprobowane konstytucyjnie. Wyjątki od zasady niedziałania prawa wstecz są możliwe jedynie w tych przypadkach, gdy nowelizacja wprost przewiduje taką sytuację, bądź też, gdy powyższe jednoznacznie wynika z jej celu.

W ocenie Sądu Najwyższego orzekającego w składzie rozpoznającym niniejszą sprawę nie budzi wątpliwości, że art. 15zss ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 2 marca 2020 r., dotyczący zawieszenia biegu terminów procesowych i sądowych, wszedł w życie z dniem 31 marca 2020 r., ponieważ ustawodawca nie wprowadził regulacji przejściowych nadających normie w nim zawartej charakteru retroaktywnego. W art. 101 nowelizacji wymieniono cały szereg wyjątków, które przewidują *vacatio legis* dla wprowadzonych tym aktem prawnym regulacji (pkt 1),

bądź wskazują na obowiązywanie niektórych przepisów z mocą wsteczną (pkt 2). W tej drugiej grupie znajdują się również przepisy, w których ustawodawca posługuje się pojęciem „w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii” (np. art. 15l), czy też „w przypadku ogłoszenia stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii” (np. art. 31f). Zatem, gdyby zamiarem ustawodawcy było nadanie mocy wstecznej zawartej w art. 15z ustawy z dnia 15 czerwca 2017 r. o procesie cywilnym (tzw. 15z ustawy), to wymieniłby ten przepis wyraźnie w art. 101 nowelizacji, nie poprzestając jedynie zawartym w nim sformułowaniu „w okresie stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID”. Stanowisko to potwierdza również Naczelny Sąd Administracyjny, który zauważył, że jakkolwiek stan zagrożenia epidemicznego obowiązywał na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej od dnia 14 marca 2020 r. (a od dnia 20 marca 2020 r. stan epidemii), to jednak art. 15z ustawy z dnia 2 marca 2020 r. wszedł w życie dopiero w dniu 31 marca 2020 r. Ustawodawca nie wprowadził regulacji przejściowych nadających normie z art. 15z ustawy z dnia 15 czerwca 2017 r. o procesie cywilnym (tzw. 15z ustawy) charakter retroaktywny. A zatem hipotezą tego przepisu ustawy objęte mogą być wyłącznie terminy, które biegły w chwili jego wejścia w życie - skutek zawieszający bieg terminu oraz terminy, których bieg miał się dopiero rozpocząć - skutek wstrzymujący rozpoczęcie biegu terminu. Art. 15z ustawy z dnia 15 czerwca 2017 r. o procesie cywilnym (tzw. 15z ustawy) nie dotyczy zatem terminów, które upłynęły przed jego wejściem w życie (zob. np. postanowienia Naczelnego Sądu Administracyjnego: z dnia 26 sierpnia 2020 r., I GZ 178/20, LEX nr 3047476; z dnia 7 października 2020 r., II OZ 725/20, LEX nr 3096535; z dnia 29 października 2020 r., II OZ 950/20, LEX nr 3098150; z dnia 24 marca 2021 r., II GZ 61/21, LEX nr 3168071).

W konsekwencji, mimo że stan zagrożenia epidemicznego obowiązywał od dnia 14 marca 2020 r., a od dnia 20 marca 2020 r. stan epidemii, to do dnia wejścia w życie art. 15z ustawy z dnia 2 marca 2020 r., tj. do dnia 30 marca 2020 r. włącznie, wszystkie terminy procesowe biegły zgodnie z dotychczasowymi regułami. Oznacza to, że rozstrzygnięcie zawarte w zaskarżonym zażaleniu postanowieniu Sądu Apelacyjnego jest prawidłowe i skarga kasacyjna wniesiona po terminie określonym w art. 398⁵ § 1 k.p.c. podlegała odrzuceniu (art. 398⁶ § 2 k.p.c.).

Odnosząc opisane powyżej skutki regulacji zawartej w art. 15zzs ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. do biegu terminów procesowych i sądowych nie można jednak pominąć, że strona może we wniosku o przywrócenie terminu wykazywać okoliczności, które w związku ze stanem epidemii doprowadziły do uchybienia terminowi do dokonania danej czynności procesowej.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. orzekł jak w sentencji.

a.s.